

תיקון ליל שבועות:
דף עיון לניל תיקון

למה אני מחויב בבודהיזם בלי ששותאלו אורי?

עיוון בתשובותיו של הרב זקס לשאלת-העל של היהדות:
מה מחיב אותו לשמר מצוות?

רקע

ברית סיני נכרתה כאשר ה' נתן את התורה לעם ישראל, במועד שאנו חוגים בו כיום את חג השבעות. אחרי המאורע ההוא, בני ישראל נדדו במדבר ארבעים שנה, שבמהלכן כמעט כל יוצאי מצרים מתו, ודור חדש נולד. רגע לפני הכניסה לאرض ישראל, משה הקהיל את העם שוב, לכנות ברית שנייה עם ה'. העם התחייב אז לשמור את התורה בתמורה לכך שהיא עמו המייחד והמוגן של ה'.

מהי ברית? הרב זקס מסביר (בספרו "מוסריות", פרק 23):

בברית, שני יחידים או יותר, שכל אחד מהם מכבד את ערכו הפנימי של זולתו, מתקשרים בעבותות של אהבה ואמון וחולקים ייחדיו את האינטרסים שלהם, לעיתים גם את חייהם, מתוך התחביבות לנאמנות הדדיות ולעשיה משותפת של מה שאף לא אחד מהם יצליח לעשות לבדו. להבדיל מוחזים, שאלהם נכנס כל צד כדי להפיק רווח, בריות הן מחויבויות מוסריות המושתתות על נאמנות ועל נכונות להקרבה. בברית, אתה ואני יוצרים יחדיו " אנחנו".

הרב זקס בספרו "רדיקליות אז, רדיקליות עכשיו", פרק א':
הנה הגענו לפרשת ניצבים (קרוב לסוף ספר דברים), שבה מחדש משה בסוף ימיו את ברית מעמד הר סיני
עם בני הדור החדש, כאשר יתגלה שנה מאוחר יותר:

דברים כת, ט-ז | 1

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אליכם ראשיכם שבטיכם וקניכם ושטריכם כל איש ישראל. תפכם נשיכם וגורך אשר בקרוב מוחני מה טוב עצייך עד שאב מימיך לעברך בברית ה' אליך ובאלתו אשר ה' אליך ברת עמך היום. למען הדברים אתקם אתך היום לו לעם והוא יהיה לך לאליך כאשר דבר לך וכאשר נשבע לאבטיח לאברך ליזחק וליעקב. ולא אתכם לבדוקם אני בורת את הברית הזאת ואת האלה הזאת. כי את אשר ישנו פה עטנו עמדו היום לפני ה' אלקינו ואת אשר איןנו פה עטנו היום.

- מי הם לדעתכם "אשר איןנו פה עטנו היום"?
- מה צריכים אנשים אלו לעשות עכשיו, על פי הכתוב כאן?

נקודות
נמחשבה

אמר רבי אבהו בשם רבי שמואל בר נחמני, למה כתיב: כי את אשר ישנו פה וגו' ואת אשר איןנו פה. לפי שהנשות היו שם ועדין גופ לא נברא.

3 | רשי על דברים כת, ז

ואת אשר איןנו פה. ואף עם דורות העתדים היהות.

4 | ר' יצחק ערامة, עקידת יצחק כת, א

אין חובת מעשה המצוות נמשכת [אלא] רק בהיותו אדם, כלומר מחובר מגוף ונפש... ומן הדין אין חביבן [כלומר מחייבים, מטילים עליו חובה] את האדם שלא בפניו, והיה הוא צריך להיות שם לקבל עליו... וכבר אמרו (כתובות י"א) "קטן שנתקגיר מטבילין אותו על דעת בית דין, ואם הגדיל יכול למחות" – וכל שכן כשהלא היה שם כלל [יכול למחות על כך שגיארו אותו!]

נحوות למחשה

- מה הקושי שמצוין בעל "עקידת יצחק" בדברי המדרש ורש"י (מקורות 2, 3)?
- על פי המדרש ורש"י, האם יש לנו בחירה אם להיות מחוביים לשמיירת התורה או לא?
- האם יש לכם תהוצה של מחוביים על יסוד הסכמה שניתנה לפני יותר משלושת אלפיים שנה? אם כן, באיזה אופן? אם לא, למה לא?

הרב יצחק בספרו "רדיקליות אז, רדיוקליות עכשיו", פרק א:
היהדות היא דת של המשכיות. לצורך עצם קיומה, היא תלואה בנסיבות של דורות רצופים להעבר את אמונהם ואת אורח חייהם אל ילדיהם, וב>Namaנותם של הילדים למסורת עברם... מה הייתה אפוא התשובה לשאלת ששאלו יהודים בערך, "לשם מה צריכים אנו לדבוק ביהדותנו?"

5 | ר' יצחק ערامة, עקידת יצחק כת, א

כי לא ישוער לאומה שתבחור בסורה מעל אלוהיה בשום פנים, כמו שישוער שיבחרו כל אנשים ליהנק يوم אחד. ומה שאינו בחוק טבע האדם לעשותו, הנה הוא נחשב לנמנע גמור בחוקו...

והנה אם כן כל מי שהוא בחיים בכל הדורות הנמשכים הם בכלל הברית הזאת עד עולם... והנה על זה האופן היה זה החיבור והדיבוק קיימים טבעי אי אפשר להינתק לעולם, כמו שהיה עניין הברית אשר כרת השם יתעלה עם העולם שלא להביא עוד מבול על הארץ.

6 | אברבנאל על דברים כת, ט

ועל כן אמרו חכמינו... שכל בר ישראל מושבע מהר סיני, לפי שאז נכנסו לעבודת האל יתברך וכל זרעם היוצא מהם הוא באותו חיוב...

היו הבנים מחוביים ונכללים בברית שקיבלו אבותם. לא מצד השבואה שעשו כי אם מדין העבדות אשר קיבלו בהוציאו אותם מארץ מצרים.

- מנקודת מבט מודרנית, מה מוזר או קשה בתשובהו של 'עקידת יצחק'?
- האם אתם מתחברים לדבריו שאברבנאל כי כל היהודים הם עבדיו של ה'? האם העובדה שה' הצל אותנו מעבדות, ועשה עם אבותינו עוד טובות רבות, מחייבת שנייה עבדיו?
- בחברה המדגישה את זכות הבחירה של הפרט, איך אתם מתיחסים לרעיון שאחננו מוצאים לעשות מעשים מסוימים?

והעליה על רוחכם היו לא תהיה אשר אתם אמרים נניה כגון במשפחות הארץ לשרת עז ואבן. חי אני נאם א-ידי ה' אם לא ביד חזקה ובזרע נטיה ובחמה שפוכה אמלוך עליכם.

הרב זקס בספרו "רדיקליות אז, רדיוקליות עכשו", פרק ב:

המסורת שהעברי יחזקאל היה זה: יהודים עשויים לנסות להתבולל, אך הדבר לעולם לא יעלה בידיהם. ההיסטוריה כבר תקשר קשור לסלול זאת. יהודים ייוכחו כי אף שהמירו את דתם, הם עדין ייחשבו ליהודים.

• האם הדבר גורם להרnis מהוביים יותר לתורה ולמצוות, או פחות?

נקודה למחשבה

8 | הרב זקס, "שיג ושיח", פרשת נצבים: למה להיות יהודי?

לא לכל המחויבויות המוטלות علينا נתנו את הסכמתנו החופשית. יש חובות הבאות עם הלידה. הדוגמה הקלאלית לכך היא כתר יורש העצר ברבות מהמלחמות: אדם מוכraz ככוחו בלבדתו, רק משומן שנולד להורים מסוימים בנסיבות מסוימות. מרגע הולדתו נכנס יורש העצר למערכת של מהוביות ולחים בשירותם של אחרים. הוא יכול להזניחם. בנסיבות קיצניות הוא יכול גם לוותר על הכתר. אבל איש אינו בוחר להיות יורש העצר. זה גורל, ייעוד, הבא מlidah.

העם שהוא עצמו אמר עליו "בני בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות ד, כב) יודע שהוא נולד לתפקיד. אולי זו זכות. אולי זה נטול. אולי שניהם גם יחד. המחשבה שרק דברים שבחרנו בעצמנו יכולים להימנות עם הדברים החשובים בחינו היא מוחשבת-שווא מן העידן שלאחר הנאורות. האמת היא שכמה מהעובדות החשובות ביותר הנוגעות לנו הן יכולו לא בחרנו בהן. לא בחרנו להיוולד. לא בחרנו את הורינו. לא בחרנו מתי להיוולד והיכן. אך כל הדברים הללו משפיעים במידה מכרעת על מהותנו ועל ייעודנו.

• האם מוטלת عليكم אחריות אישית להמשיך את עם ישראל או שהדבר צריך להיות נתון לבחירה אישית?

נקודה למחשבה

9 | דברים ליט'

היעידתי בכם היום את השמים ואת הארץ החיים והמוות נתני לפניו הברכה והקללה ובחירה בזמנים למען תחיה אתה וזרעה

10 | הרב זקס, "שיג ושיח", פרשת נצבים: למה יהדות?

בחירה בזמנים. שום דת, שום ציוויליזציה, לא הדגישה בהתמדה ובהבלטה כה רבות את העבודה שאנו יכולים לבצע. בידינו, אומר הרמב"ם, לבחור אם להיות צדיקים ממשה או רשעים כירבעם. אנחנו יכולים להיות גדולים. אנחנו יכולים להיות קטנטנים. אנחנו יכולים לבצע.

...בחירה היא כמו שרייר: אם לא תאמנו אותה תוננו אותה. ההלכה היא משטר-אימון של כוח הרצון. האם אתה מסוגל להינזם ממאכלים מסוימים? האם אתה יכול למקד את הרוחניות שלך שלש פעים ביום? האם אתה מסוגל לשבות יום אחד בשבוע? האם אתה מסוגל לרשן את ריצוי היצר?... להיות יהודי משמעו לא ללבת עם הזרים; לא לעשות מה שאחרים עושים רק מפני שכך הם עושים. היא נותנת לנו 613 תרגילים לחישול כוח הרצון, הכוח לעצב את חיינו בכוחות עצמוו. וכך נעים אנחנו, לצד הקב"ה, כתובים-שותפים של חיינו....

בחירה בזמנים. בבחירה שנשנעה קלה מאיין כמו, אך ב מבחון המציאות וההיסטוריה הכוח שהוא קשה. בדרך כלל, אנשים בוחרים לא בחיים אלא בתחליפיהם. הם מחפשים עושר, רכוש, מעמד, כוח ותיהלה. למען האלילים הללו הם מקריבים את הקרכן העילאי, אתימי חייהם. מאוחר מדי הם מבינים שהעוושר האמתי אינו מה שיש לאדם, אלא מה שהאדם שמח בו; שהעליזן מכל המעמדות הוא מעמד האנשים שמעמד אינו חשוב להם; ושההשפעה הבין-אישית חזקה מן הכוח.

ולכן, אף על פי שטעויות הן הדתות התובעניות יותר מהיהדות, רוב היהודים ברוב התקופות שמרו אמונם ליהדותם, היו חיים יהודים, בנו בתים יהודים והמשיכו את היסוד היהודי. זו גם הסיבה לשכונתו העמוק של משה, שהתגלה שוב ושוב כmozadik, כי' כורת את בריתו לא רק עם הנוכחים במקום ובזמן, אלא גם עם "אשר איןנו פה עטנו הימים..."
למה יהודות? כי זהה הדרך המאתגרת ביותר לבחירה בחיים.

11 | הרב זקס, "רדיקליות אז, רדיילית עכשיו", פרק ד

תאר לעצמך שתורך כדי חיפוש בספריה אתה נתקל בספר אחד, שונה את עינך משום שעלה שדרתו מופיע שם משפחתך. אתה פותח אותה מתוך סקרנות ומגלה בו דפים רביים הכתובים בידיים שונות ובשפות שונות. אתה מתחילה לקרוא בו וambil את-אט מה טיבו. מדובר בספר שכל דור של אבותיך מספר למען הדור הבא אחורי, כך שכל מי שיולד למשפחחה זו יוכל ללמוד מניין בא, מה אירע לקודמי, למען איזו מטרת היו ומדוע. תור כדיע עליול בדפים אתה מגיע לעמוד האחרון – עמוד ריק, כמעט כוורתו. כוורת זו נשאת את שמך.

על פי המוסכמות האינטלקטואליות של המודרנה, אין בכך כדי לשנות דבר. אין בעבר דבר שבכווחו לחיב אותו בהווה, שום היסטוריה שתשפיע על מי שהנrv וועל מי שאתה חופשי להיות. אולם לא יתכן שהוא האמת כולה. אילו החזקי ספר זה בידי, הרי חי כבר הוא מעתנים. בראותו את שמי ואת סיפורם של אבותיך, לא יהיה יכול לקרוא אותו כאילו היה עוד סיפור מני רבים; הקראה בו הייתה בשbilli, בהכרח, צורה של גילוי עצמי. מן הרגע שהייתי מתודע לכך לא הייתי יכול להזכיר את הספר למדף ולשכוח את קיומו, משום שאז הייתה ליודע כי אני חלק מהרשורת ארוכה של אנשים שהשתתפו במסע לעבר יעד מסוים, ושמנסעם לא הגיעו לסיומו והוא ממתיין לי שאקדמו הלאה.

מצוד בידע החדש הזה, איי יכול עוד לראות את העולם בספריה גרידא. ספרים אחרים אינם יכולים לבוא אליו בתביעה מיוחדת; הם עשויים להיות מעוניינים, מעוררי השראה, מהפנטים, אך אינם בספר המוחזק זהה. עצם קיומו מעמיד שורה של שאלות המופנות אליו, לא ליקום. האם נכתב את הפרק שלו בספר מוזיאון כמו היה זה נכס משפחתי שעבר בירושה?

אין זה תרגיל דמיוני בעלים. ספר זה אכן קיים, ולהיות יהודי פירושו להיות חיים, פרק, בתוכו.

...העובדת שמי מאייתנו נולד יהודי איננה עובדת גרידא. הדבר התרחש משום שיותר ממאה דורות של אבותינו החליטו להיות יהודים ולהעביר את זהותה זאת לילדיהם, ובכך כתבו את סיפור המשכיות המופלא ביוטר שידע העולם. ולא הייתה זו דהמקרה. הדבר נבע מאמונתם היסודית ביה, לפיה נכנסו היהודים לברית עם אלוהים, ברית אשר תיקח אותם למסע שייעדו נמצא בעtid הרחוק, אך לתוצאותיו חשיבות אדירה עברו המין האנושי.

...הנני היהודי כיון שבכרי את הספר בני עמי, אני שומע אותם מפיצרים כי לכתוב את הפרק הבא... אני ממשיך את מסע מכיוון שלאחר שהגענו לנקודת זוז, לא אתן זהה ולחם להיכשל. אני יכול להיות האות החסירה במגילה. אין באמחתתי תשובה פשוטה יותר, ואני מכיר תשובה רבת-עוצמה ממנה.

- איזו מכל התשובות לשאלתנו המרכזית מדברת אליכם יותר מהאחרות?
- מהי בשביבכם המשמעות של כתיבת הפרק הבא בספר של עם ישראל?

נקודות
נמחשבה